

Hur klarar vi operationssjukvården?

David Konrad
Funktionschef PMI
Karolinska Universitetssjukhuset

VI ÄR EN DEL AV
REGION STOCKHOLM

Förutsättningarna för kompetensförsörjning förändras

OMVÄRLDSFAKTORER SOM PÅVERKAR

- Demografin förändras – fler äldre och nyfödda.
- Tillgången på vissa yrkesroller mindre än efterfrågan.
- Utbildningarna matchar inte växande efterfrågan (behöver öka med 30–40 % för vissa roller).
- Stora pensionsavgångar väntas inom de närmaste 5–10 åren.
- Ökad ohälsa bland hälso- sjukvårdspersonal.

VILKET FÖR OSS INNEBÄR ...

- Ökat vårdbehov.
- Ökad konkurrenssituation och högre kostnader för personalomsättningen.
- Ökad konkurrens om utbildad personal även på sikt.
- Erfaren kompetens försvinner – både från patientvården och kunskapsöverföringen mellan erfarna och oerfarna.
- Fler långtidssjukskrivningar, bortval av arbete inom sjukvården – och minskad tillgång på utbildad personal.

DN DEBATT

DN Debatt. ”Tiotusentals fler anställda i välfärden är inte realistiskt”

UPPDATERAD 2022-07-06 PUBLICERAD 2022-07-04

ten borde lägga kraften på att minska detaljregleringen och värna det lokala spårstinet, skriver artikelöförfattarna. Foto: Hesse Hönberg / TT

DN DEBATT 5/7.

Carola Gunnarsson och Joakim Larsson, Sveriges Kommuner och Regioner: Från vissa håll utlovas mångmiljardbelopp till välfärdssektorn, från andra krävs mängder av ytterligare anställda. Men inom de närmaste tio åren är ökningen av den totala arbetskraften inte ens i närheten av vad som i så fall skulle behövas. Vi måste utgå från verkligheten.

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribentens svarar för åsikter i artikeln.

DAGENS NYHETER. Nyheter Sverige Världen Ekonomi Kultur Sport Klimatet Ledare DN Debatt

Befolkningsökningen i Stockholm bromsar in

Uppdaterad 07:46 Publicerad 07:38

Återvändning till Stockholm från de rika i östra Mellansverige väntas öka. Foto: Alexander Malmqvist

Antalet stockholmare förväntas inte öka i lika snabb takt framöver. Det beror främst på att färre än tidigare flyttar hit från andra länder, enligt en ny befolkningsprognos från Region Stockholm.

– Risken är att det blir migrationspolitiken som sätter ramarna för Stockholmsregionens utveckling, snarare än arbetsmarknadens behov, säger regionrådet Gustav Hemming (C).

Mia Totmar
Text →

Skärva Dela

Det vore, enligt honom, inte en bra utveckling med tanke på att regionen år 2050 kommer att behöva minst 90 000 fler som arbetar bara inom vård och omsorg.

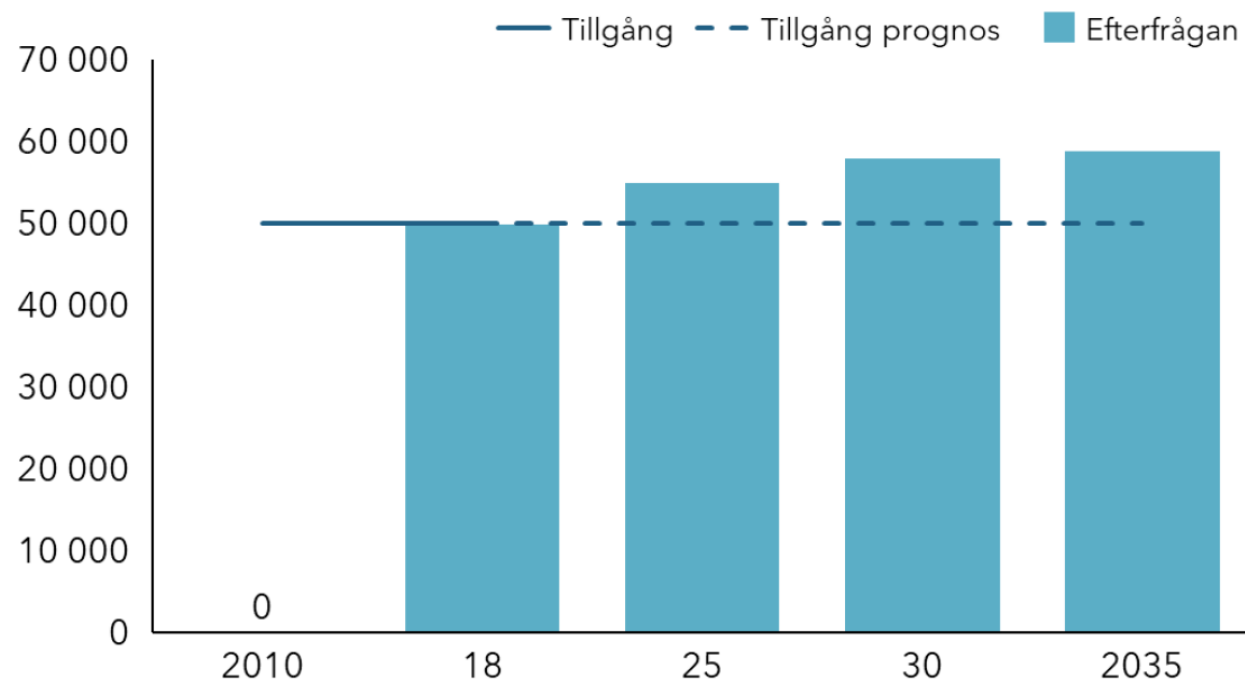
– Vi får akta oss så att inte Sverige och Stockholmsregionen, med vårt urstarka näringsliv, blir oattraktivt för arbetskraftsinvandring, säger Gustav Hemming.

Befolkningsutvecklingen fortsätter att vara starkare i Stockholms län än i de övriga länen i östra Mellansverige. Men befolkningsstillväxten beräknas vara svagare än den som rådde under 2010-talet. Huvudledningen till det är att det utrikes

- Andelen personer >80 år ökar med 50 % de närmaste 10 åren
- Den arbetsföra delen av befolkningen ökar med 4 procent (253 000 personer)
- Facken: det behövs 500 000 personer till i välfärdssektorn
- Inom hälso- och sjukvården ökar behovet av anställda med 34 % (85 500 personer)
- I region Stockholm behövs 90000 fler 2050 som jobbar med vård och omsorg

Tillgång och efterfrågan i Sverige idag och förväntad utveckling av specialistsjuksköterskor

Det råder stor brist på specialistutbildade sjuksköterskor idag, nio av tio arbetsgivare uppger brist på nyexaminerade specialistsjuksköterskor. Antalet examinerade specialistsjuksköterskor beräknas inte heller öka under perioden fram till 2035 utan ligga kvar på samma nivå. Samtidigt förväntas efterfrågan öka med 15 procent vilket ökar bristen ytterligare. Ökad efterfrågan förväntas vara störst för specialistsjuksköterskorna med inriktning mot anestesi-, intensiv-, operations- och ambulans-sjukvård och mot barn och ungdom. För dessa beräknas efterfrågan öka med cirka 25 procent under prognosperioden (SCB, 2021).

Tabell 30: Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft – specialistutbildade sjuksköterskor

Data från Karolinska

Yrkesgrupp	Antal anställda 2021	Förändring mellan år 17-21, %	stannande efter 24 månader, %	Andel personal över 55 år, %	Andel sjukfrånvaro över 90 dagar, %
Sjuksköterskor och barnmorskor	4820	-5%	72%	21%	2,5%
Anestesisjuksköterskor	274	3%	76%	24%	2%
Intensivvårds-sjuksköterskor	322	-16%	72%	27%	3,5%
Operations-sjuksköterskor	201	-6%	68%	35%	2%
Barnsjuksköterskor	314	-2%	75%	18%	2,8%
Onkologi-sjuksköterskor	112	-23%	79%	38%	4,5%
Barnmorskor	303	-8%	68%	23%	2,6%

- SSK utbildningstakt behöver öka med 30-40 % för att täcka gapet.
- För operation sannolikt mer eftersom endast 75 % av de som påbörjar utbildning också slutför den.

Om vi inte gör något...

SVERIGE

Torbjörn, 79, har väntat två år på nya knän

PUBLICERAD 2023-01-16

"Det som för mig är naturligt, att promenera och röra på mig, det kan jag inte göra. Då får jag ont", säger Torbjörn Lindqvist som väntar på en knäoperation. Foto: Erik Abel

Äldre i behov av knäprotes har hamnat längst ner på världens långa väntelista. Det är inget du dör av. Men 79-åriga Torbjörn Lindqvist från Umeå gråter över förlorad tid. En vanlig vinter hade han åkt skidor - nu orkar han inte ens sjunga längre.

Jenny Kallin
Text

[Dela](#) [57 kommentarer](#) [Spara](#)

Han bor bara tio minuters plogad promenad från Norrlands universitetssjukhus, Nus. Men drömmen om fungerande knän känns långt borta. I över två år har han väntat på hjälp.

– Jag kan vakna under en natt och börja tänka "hur ska det här gå egentligen" och då kan jag gå upp och gråta. Sätta mig i en fåtölj i vardagsrummet här och gråta helt enkelt, säger Torbjörn Lindqvist.

Om vi inte agerar nu så riskerar många fler människor i Stockholm och Sverige att få det som Torbjörn...

Vi riskerar att behöva stänga minst var fjärde operationssal!

Uppdrag från Region Stockholm att förutsättningslöst hitta regiongemensam lösning

Vad har vi gjort för att öka kvarstannandet?

- OPA: pågår, planeras utökning
- Internutbildning 1 ggr i månaden- rensat bland möten
- Kompetensstegen för karriär, BUS och US
  - Särskilda lönesatsningar
- Kompetensutveckling, fokusområden med fortbildning
- Basperiod inom operation
- Vårdnära service sköter mellanstäd, städ av förråd, genomräkningsskåp mm
- Sterilen och logistiken sköter disk och plock till operationer
- Funktion för beställning av specialmaterial och utrustning införs på vissa avdelningar

Ökat profilering av operationssjuksköterskor

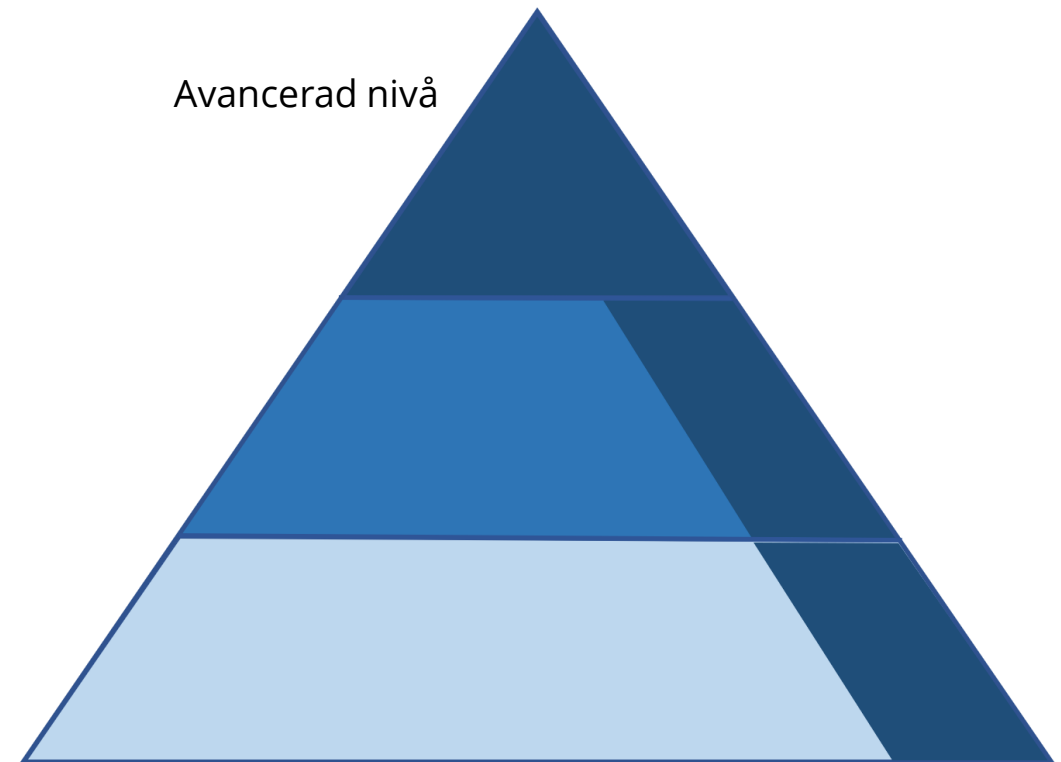
Möjlighet till utökad kompetens för specialistsjuksköterskor inom operationssjukvård

- Fördjupningskurs inom operationssjukvård 15 hp
  - Kursen leder till fördjupade kunskaper inom omvårdnad och medicinsk vetenskap med fokus på operationssjuksköterskans arbetsområde.
- Postgraduate utbildning
  - Kursen bygger på operationssjuksköterskans profession och syftar till ökad kunskap och fördjupning inom generella, men även specifika temaområden. Föreläsare är disputerade och/eller specialister med kompetens inom det aktuella området
- Robotassistent – en ny yrkeskategori (RNFA-Registered Nurse First Assistent)
  - En RNFA är en erfaren operationssjuksköterska som har tagit till sig ytterligare utbildning, kunskap och omdöme tillsammans med avancerad teknisk skicklighet och förmåga att fungera effektivt som närmsta kirurgiska assistent till huvudoperatör genom hela patientens operation, med bibehållen kompetens för den perioperativa omvårdnadsprocessen.
- First assistant?
- Magister/Master
- Utökad möjlighet till forskning för specialistsjuksköterskor

Utveckling av yrkesroller operationspersonal:

- Högsta kompetensnivån fortsätter jobba i alla delar av uppdraget
- Basala delar av uppdragen utvärderas – kan någon annan än operationssjuksköterskor utföra arbetsuppgifter?
- Utveckling av yrkesroller tillsammans med medarbetarna

Operationssjuksköterskans roll i framtiden?

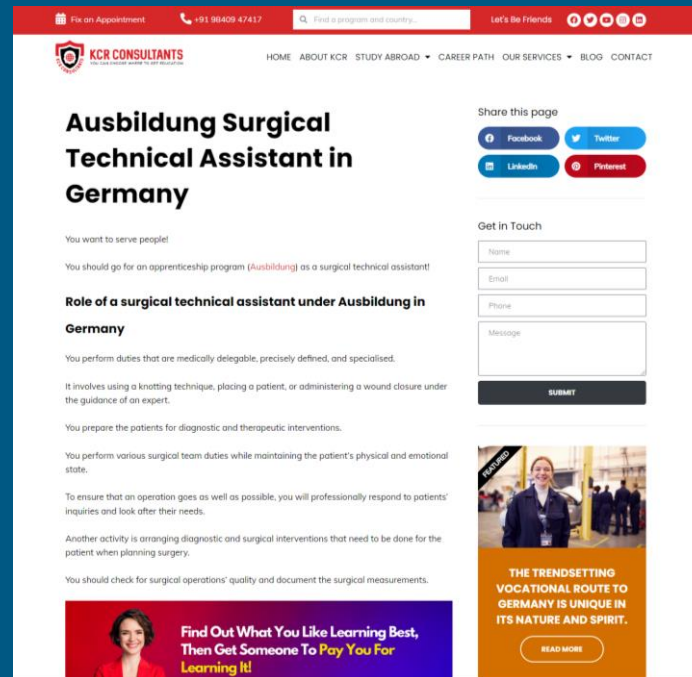
- Avgörande kompetens för högkvalitativ operationssjukvård, nu och i framtiden
- Utbildningen behöver öka nationellt
- >50 % av tjänstgöringstid "i såret", instrumentera och assistera
- Ca 25 % handledning/kvalitetsutveckling
- Ca 25 % arbetsledare 2-4 operationssalar (annan kompetens instrumenterar):
  - Leda arbetet
  - Expertishjälp (kan stå sterilklädd)
- Kompetensutveckling mot att kunna bli t ex first assistant, robotkirurgi, andra fördjupningskurser, certifieringar

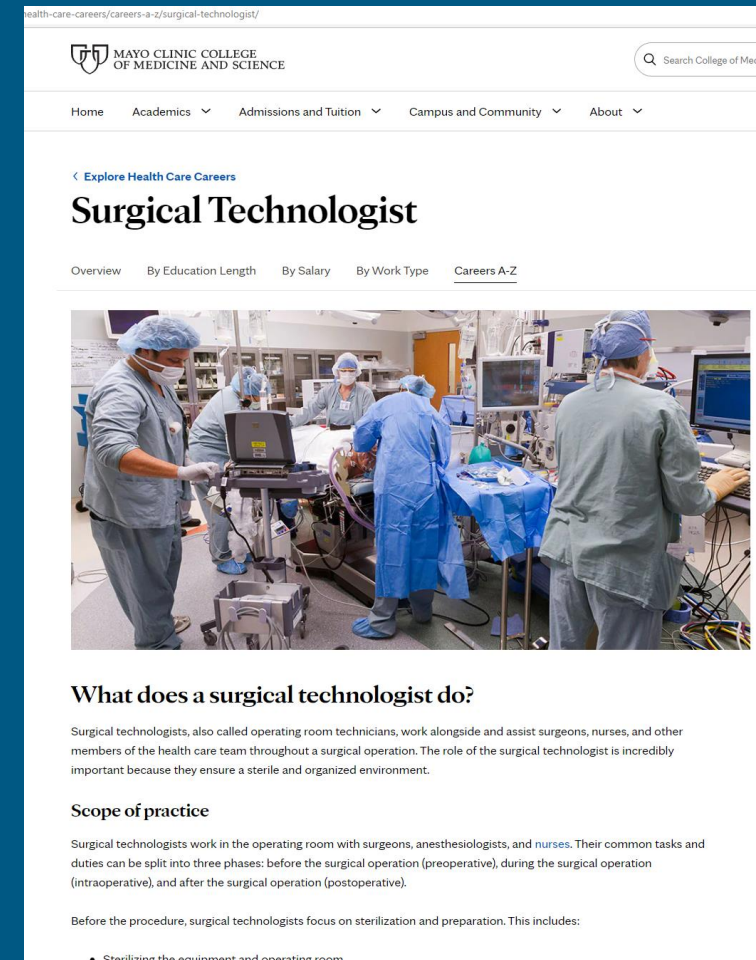
Vem skulle kunna utföra valda delar av operationssjuksköterskans arbetsuppgifter?

Internationella exempel

- USA
- Tyskland

The screenshot shows a website page for KCR Consultants. The main heading is "Ausbildung Surgical Technical Assistant in Germany". Below the heading, there is a "Share this page" section with buttons for Facebook, Twitter, LinkedIn, and Pinterest. A "Get in Touch" form is visible with fields for Name, Email, Phone, and Message, and a "SUBMIT" button. The page content includes a paragraph: "You want to serve people! You should go for an apprenticeship program (Ausbildung) as a surgical technical assistant!". It also lists the "Role of a surgical technical assistant under Ausbildung in Germany" and describes their duties, such as performing medically delegable tasks, assisting with suturing, and preparing patients for surgery. A small image of a woman is shown in a box with the text "THE TRENDSETTING VOCATIONAL ROUTE TO GERMANY IS UNIQUE IN ITS NATURE AND SPIRIT." and a "READ MORE" button.

The screenshot shows a website page for Mayo Clinic College of Medicine and Science. The main heading is "Surgical Technologist". Below the heading, there is a "Share this page" section with buttons for Facebook, Twitter, LinkedIn, and Pinterest. A "Get in Touch" form is visible with fields for Name, Email, Phone, and Message, and a "SUBMIT" button. The page content includes a paragraph: "You want to serve people! You should go for an apprenticeship program (Ausbildung) as a surgical technical assistant!". It also lists the "Role of a surgical technical assistant under Ausbildung in Germany" and describes their duties, such as performing medically delegable tasks, assisting with suturing, and preparing patients for surgery. A small image of a woman is shown in a box with the text "THE TRENDSETTING VOCATIONAL ROUTE TO GERMANY IS UNIQUE IN ITS NATURE AND SPIRIT." and a "READ MORE" button.

What does a surgical technologist do?

Surgical technologists, also called operating room technicians, work alongside and assist surgeons, nurses, and other members of the health care team throughout a surgical operation. The role of the surgical technologist is incredibly important because they ensure a sterile and organized environment.

Scope of practice

Surgical technologists work in the operating room with surgeons, anesthesiologists, and nurses. Their common tasks and duties can be split into three phases: before the surgical operation (preoperative), during the surgical operation (intraoperative), and after the surgical operation (postoperative).

Before the procedure, surgical technologists focus on sterilization and preparation. This includes:

- Sterilizing the equipment and operating room

Utbildningsplan- benämning?

Nya yrken

Urval

- Gymnasiebakgrund, med särskild behörighet för högskolestudier. Studielön motsvarande studielån.

Grundläggande behörighet för högskolestudier

- Minst 2 250 gymnasiepoäng.
- Engelska A/Engelska 5 (eller högre nivå).
- Matematik A/Matematik 1 (eller högre nivå).
- Svenska A/Svenska 1 och Svenska B/Svenska 2 .
- Svenska 3 kan ersätta någon av kurserna i svenska. Samma regler gäller för svenska som andraspråk.

Ytterligare urval innan antagning?!

- Hospitering innan antagning?
- Intervju?
- Lämplighetstester?

Utbildningsprogram, sammanfattning 90 (120?) hp grundnivå

Teoretiska studier

Allmänna, 7 hp

- Introduktion till svensk hälso- och sjukvård 2,5 hp
- Etik 1,5 hp
- Teamarbete och kommunikation 3,0 hp

Specifika, 38 hp

- Anatomi och fysiologi (inriktning topografi) 7,5 hp
- Patofysiologi 5 hp
- Mikrobiologi 10 hp
- Medicinsk teknik, el-lära, instrumentkunskap och positionering 15 hp

Praktiska studier

Verksamhetsintegrerat lärande (VIL), 45 hp

- Operationssjukvård
- Fältstudier pre- och postoperativ vård och sterilteknik.
- interprofessionell samverkan
- Färdighetsträning sker genom simulering på KTC.

- Handledning
  - nn
  - Operationssjuksköterskor

Examination → Teoretisk och praktisk

- Sker genom individuell skriftlig tentamen

- Klinisk examination i två steg på KTC

Operationssjuksköterska vs ny kompetens

Operationssjuksköterska

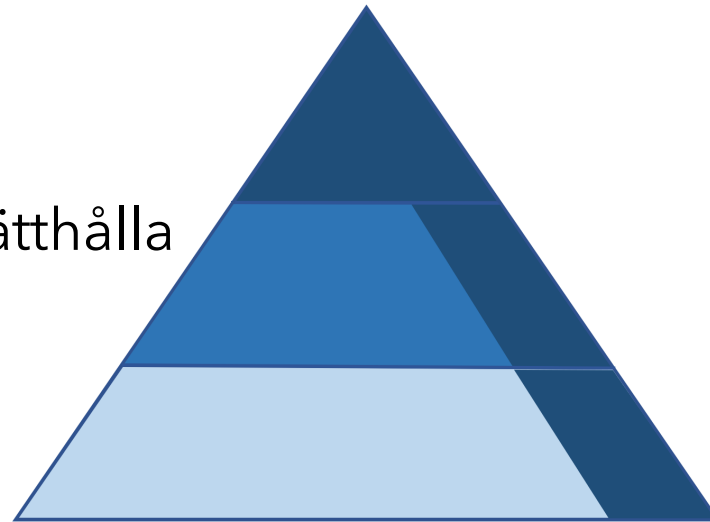
- Högsta kompetens, expert
- Vårdledning
- Utbildning
- Verksamhetsutveckling
- Kvalitetsutveckling
- Forskning

och, som idag:

- Sterilitet, skapa och upprätthålla
- Instrumentering
- Medicinsk teknik

Ny kompetens

- Sterilitet, skapa och upprätthålla
- Instrumentering
- Medicinsk teknik

P1, Studio 1 5/4-23

Sara Heiman:

- 27 miljoner sjuksköterskor i världen
- Idag saknas ca 6 miljoner
- "Shopping" av sjuksköterskor från fattiga till rika länder
- Nya Zeeland gått från 12 till 30 % utländska sjuksköterskor
- Stora pensionsavgångar väntar
- 180 000 vårdpersonal avlidit i covid-19
- Utbrändhet
- Bristen i Sverige tilltar (Socialstyrelsen)

Mycket tacksam för inspel och synpunkter!

- ...

- ...

- Vad kan vi göra annorlunda?

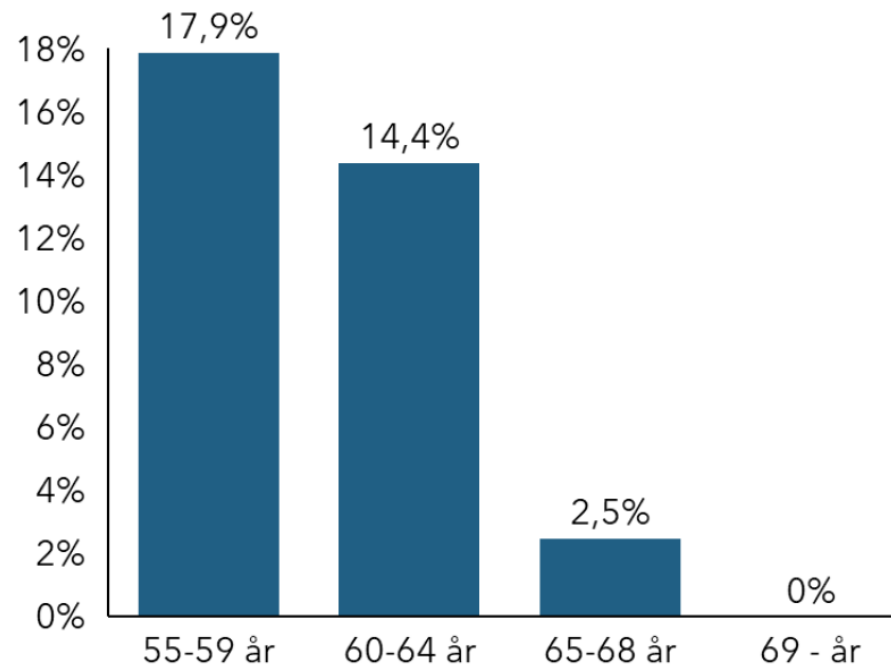
- Vad har vi inte tänkt på?

Appendix

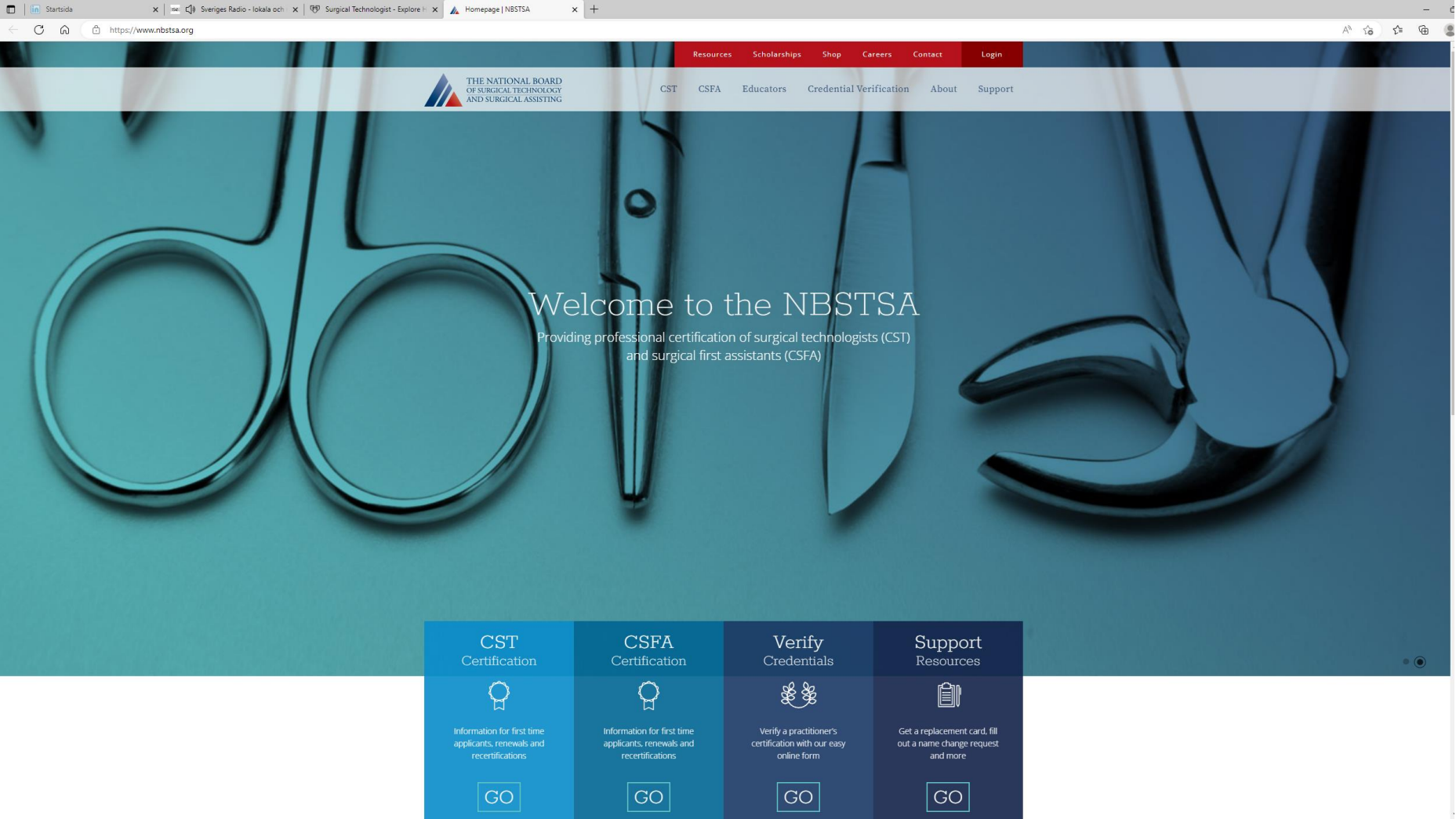
Pensionsavgångar Op-sšk Karolinska

Åldersmix: 65 procent av 201 medarbetare är i åldersspann upp till 54 år. Inom en femårsperiod kan 34 medarbetare som är i åldersspann 60–68 gå i pension.

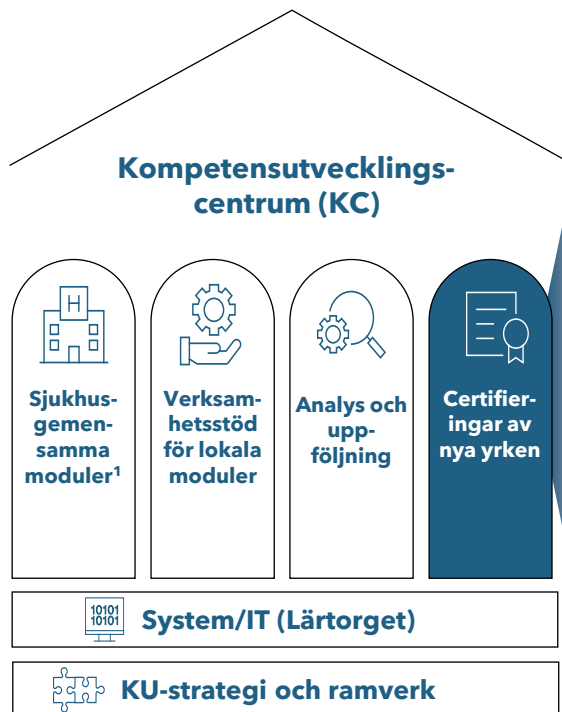

Tabell 42: Procentandel anställda per åldersspann 55–59 år, 60–64 år, 65–68 år, 69 år (november 2021)

The National Board of Surgical Technology and Surgical Assisting

KC samordnar och stöttar Karolinskas arbete med certifieringar

 KC stöttar verksamheter och utbildningsledare i hela utvecklingsprocessen

Fas 1

Innan behov har validerats

Analysera nuvarande och framtida behov

Prioritera certifieringar genom analys av var behovet är störst

Detaljera övergripande strategi & principer

Marknadsföra möjlighet mot verksamheter

Fas 2

Innan certifieringen har lanserats

Utveckla utbildningsplan baserat på verk. kravställning

Upphandla utbildning

Vara delaktig i kommunikation och annonsering av utb.

Administrera antagningsprocess

Driver ackrediteringsprocess (vid behov)

Fas 3

Efter certifieringen har lanserats

Stötta i förvaltning och kvalitetssäkring av utbildning

Koordinera praktik / VIL / handledning med utbildningsledare vid behov

Planera extrainsatser vid behov

Driva omcertifiering vid behov

Godkänna och registrera certifiering efter deltagande

Även verksamheter är involverade i alla aktiviteter

Både KC och verksamheter är engagerade i alla aktiviteter

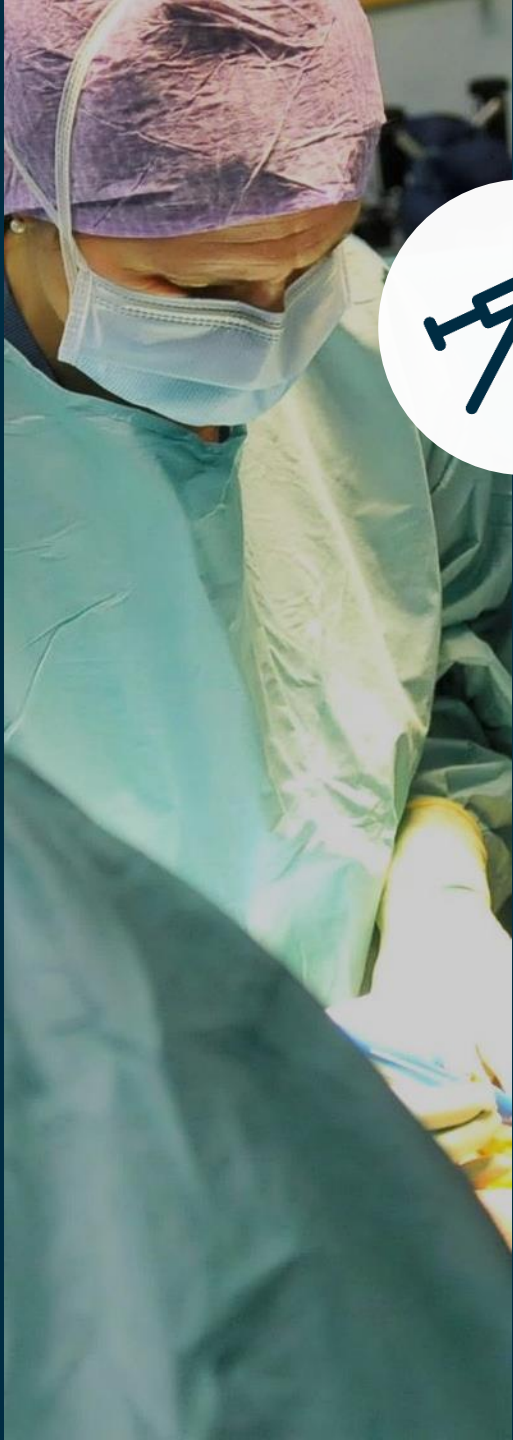
Verksamheterna tar en ledande roll i arbetet medan KC tar en stöttande roll

Genom KCs stöd så utvecklas en samlad kompetens som används för att systematisera arbetet med certifieringar

Fyra huvudsakliga typer av legitimationer och certifieringar som tillämpas internationellt

Typer	A Legitimation genom utbildning	B Legitimation med validering	C Certifiering för specifik områdeskunskap	D Certifiering för att fylla kompetensgap
Beskrivning 	Legitimation krävs för att utöva yrket. Erhålls genom akademisk utbildning (t.ex. för sjuksköterska eller läkare)	För att kvarhålla sin legitimation görs kontinuerliga (oftast årliga) valideringar genom extrakurser/konferenser/ utbildningar (oftast kopplade till CME-systemet ¹) med syftet att säkra tillämpningen av kompetenser	Yrkeskunniga tar extrakurser för att erhålla kunskap inom specifika områden och/eller tekniker/ arbetsuppgifter för att utöka sina ansvarsområden. Drivs oftast av att individen vill särskilja sig på arbetsmarknaden, erhålla/ fortsätta vissa tjänster eller lön	Certifikat som möjliggör för individer att utföra specifika , ofta avgränsade, arbets-uppgifter främst för att avlasta annan personal t.ex. sjuksköterskor eller kirurger
Exempel på tillämpning 		 <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div data-bbox="728 875 988 1225"> Krav på ett antal CME poäng/år för legitimerade yrken att kvarhålla licensen Antalet poäng varierar t.ex. för läkare/SSK per delstat </div> <div data-bbox="1014 875 1268 1153"> Krav på APC certifikat som för att utöva medicin i landet. Gäller för både SSK och läkare Förnyas varje år </div> </div>	 Sjuksköterskor kan certifiera sig i specifika områden som t.ex. inom kardiovaskulära sjukdomar, trauma eller smärthantering Certifikaten är frivilliga och bekostas oftast av sjuksköterskor själva - men kan finansieras av arbetsgivare	 <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div data-bbox="1847 875 2135 1268"> Vid vaccination mot COVID-19 utökades arbetsstyrkan med t.ex. <ul style="list-style-type: none"> • Pensionerad hälsopersonal • Medarbetare med andra stödroller inom sjukvården </div> <div data-bbox="2160 875 2430 1096"> Flera initiativ med ambitionen att arbetsstyrkan ska utföra vård "on the top of their license" </div> </div>

1.

VISION

Vi ska bota och lindra imorgon
det ingen kan bota och lindra idag

Vår vision beskriver Karolinskas inriktning

Karolinska Universitetssjukhuset ska leda hälso- och sjukvårdens utveckling.

Det inkluderar svåra sjukdomar där ingen fullgod behandling ännu finns, men också vård av sjukdomar där behandling förvisso finns men där vi ska vara **bäst på att bota och lindra** så många som möjligt i rätt tid och med rätt kvalitet.